

14.10.2025

TAS/665/2025

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö 29.9.2025

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 (HE 99/2025 vp)

Tasa-arvovaltuutettu kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2026.

Tasa-arvovaltuutetun tehtävänä on valvoa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) eli tasa-arvolain syrjintäkieltojen ja lain edistämismääräysten noudattamista. Lisäksi tasa-arvovaltuutettu edistää tasa-arvolain tarkoituksen toteuttamista ja antaa tietoja tasa-arvolainsäädännöstä.

Tasa-arvovaltuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton lainvalvontaviranomainen, joka toimii oikeusministeriön hallinnonalalla.

Tasa-arvovaltuutettu on arvioinut otsikossa mainittua asiaa toimivaltansa mukaisesti sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta ottaen kuitenkin huomioon kuulemispyynnössä esitetyn toiveen keskittymisestä työvoima- ja työllisyyspolitiikkaan sekä syrjintälainsäädäntöön. Lausunnossa käsitellään lisäksi valmistelevana olevaa työlainsäädäntöä ja niiden vaikutuksia talousarvioon.

Sukupuolitietoista budjetointia on kehitettävä

Työllisyystilanne naisten ja miesten välillä vaihtelee Suomessa, mikä johtuu osin siitä, miten suhdanteet ovat vaikuttaneet eri toimialoihin. Naisten ja miesten taloudellinen asema on myös erilainen, mikä näkyy esimerkiksi naisten ja miesten välillä olevassa keskimääräisessä palkkaerossa. Työllisyystoimet samoin kuin toimeentulo- ja muuhun sosiaaliturvaan tehtävät muutokset vaikuttavat siten eri tavalla naisiin ja miehiin.

Perustuslaissa säädetään velvollisuudesta edistää sukupuolten tasa-arvoa yhteiskunnallisessa toiminnassa. Tasa-arvolaki täydentää tätä velvollisuutta muun muassa viranomaisiin kohdistetulla tasa-arvon edistämisvelvollisuudella.

Sukupuolitietoinen budjetointi on kansainvälisesti arvostettu tasa-arvon edistämisen väline, jonka käyttöönottamista tulisi edistää Suomessa. Sukupuolitietoinen budjetointi auttaisi tekemään näkyväksi, miten budjetointi vaikuttaa sukupuolten tasa-arvoon ja miten myös budjetin avulla voidaan edistää tasa-arvoa.

Seuraavilla toimenpiteillä voidaan edistää sukupuolitietoista budjetointia:

- 1) Kehitetään talousarvioon sisältyviä tasa-arvoyhteenvetoja kattavimmiksi sukupuolivaikutuksien arvioinneiksi. Valtiovarainministeriön tulee antaa selkeät ohjeet yhteenvetojen tekemisestä niiden laadun parantamiseksi. Valtiovarainministeriö voi asettaa kehittämisen avuksi työryhmän, jossa olisi edustettuna talous- ja vaikutusarviointiin perehtyneiden asiantuntijoiden ja tutkijoiden lisäksi myös tasa-arvoasiantuntijoita.
- 2) Selkeytetään talousarvioon sisältyviä tasa-arvotavoitteita. Sukupuolitietoisesta budjetoinnista onnistumista tukevat selkeästi määritellyt kansalliset ja hallinnonalakohtaiset tasa-arvotavoitteet, joita vasten sukupuolivaikutusten arviointia voidaan tehdä. Edellisessä kohdassa mainittu työryhmä voisi tarvittaessa tehdä myös ehdotuksen siitä, miten kansalliset tasa-arvotavoitteet voitaisiin kytkeä talousarvion ohella myös esimerkiksi hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan.
- 3) Parannetaan sukupuolittain jaotellun tilastotiedon, datan ja vaikuttavuustiedon saatavuutta. Tällaisen tiedon avulla voidaan arvioida, miten esimerkiksi verotus, etuudet, palvelut vaikuttavat eri sukupuoliin. Erilaisen tasa-arvotiedon hyödyntämistä, kuten myös tilastojulkaisujen ja mikrosimulaatioaineistojen käyttöä ja saatavuutta tulisi muutoinkin parantaa hallinnon kaikilla tasoilla. Sukupuolittain jaoteltu tieto olisi tärkeää saada myös yleisesti saataville, sillä se parantaisi hallinnon läpinäkyvyyttä ja osaltaan edistäisi kohdentamaan resursseja tasa-arvoa parhaiten edistävällä tavalla.

Liitteessä on kuvattu tarkemmin muun muassa sukupuolten työllisyystilannetta, veronkevennysten ja viimeaikaisten sosiaaliturvaan tehtyjen muutosten vaikutuksia tasa-arvoon. Näiden esimerkkien avulla näkee hyvin, miksi talousarvioehdotukseen tulisi jatkossa sisällyttää erillinen osio keskeisten ehdotusten ja muutosten sukupuolivaikutuksista, jotta voidaan arvioida sukupuolten tasa-arvon kehittymistä paremmin.

Tasa-arvovaltuutettu tarvitsee lisää resursseja

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä tasa-arvovaltuutetun määräraha esitetään pysyvän vuoden 2025 tasolla. Tilanne on kestämaton, sillä tasa-arvovaltuutettu on kärsinyt pitkään resurssien vajeesta. Myös eduskunnan eri valiokunnat ovat kiinnittäneet tähän huomiota.

Toimiston henkilömäärä on vain 11 henkilöä, joka on huomattavasti pienempi suhteutettuna muihin vastaavia tehtäviä hoitaviin viranomaisiin, kuten yhdenvertaisuusvaltuutettuun tai työsuojeluviranomaisiin. Vuoden 2025 alusta resurssit jopa vähenivät, kun oikeusministeriö siirsi Oikeushallinnon erityisviranomaiset -virastolle (OEV) merkittävästi ministeriön aikaisemmin hoitamia talous- ja henkilöstöhallinnon tukitoimintoja. Pieni osa tasa-arvovaltuutetun määrärahasta ohjattiin perustettavalle virastolle.

Tasa-arvovaltuutettu kamppailee kasvavien asiakasyhteydenottojen kanssa. Vuonna 2024 valtuutetulle tuli käsiteltäväksi 1322 yhteydenottoa. Yhteydenottomäärät ovat jatkaneet kasvuaan vuonna 2025. Vuoteen 2020 verrattuna yhteydenotot ovat lisääntyneet noin 55 %:ia.

Suurin osa käsiteltäväksi tulevista asioista on asiakasyhteydenottoja, kuten syrjintäepäilyjä, tai erilaisia tietopyyntöjä tasa-arvolain sisällöstä ja tulkinasta. Lähes 90 prosenttia tasa-arvovaltuutetulle tulevista yhteydenotoista koskee työsyryntäepäilyjä. Syrjintää koskevat asiat ovat usein laajoja ja monitahoisia. Käsittelyprosesseina ne vaativat perusteellista selvitystä, osapuolten kuulemista ja monialaista oikeudellista harkintaa ja ohjausta.

Tasa-arvovaltuutetun tehtävien ja resurssien välille on kasvanut selkeä kuilu, mikä vaarantaa syrjintää kokeneen auttamisen tehokkaalla ja yhteydenottajan kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tämä ei ole kestävää oikeusvaltion näkökulmasta. Lainvalvonta vaatii toimiakseen riittävät resurssit.

Tasa-arvovaltuutetun kohdalla vuoden 2026 talousarvioesityksessä ei ole otettu huomioon vireillä olevien lainsäädäntömuutosten aiheuttamaa tehtävien merkittävää kasvua. Tasa-arvovaltuutettua ollaan nimeämässä palkka-avoimuusdirektiivin (EU) 2023/970 edellyttämäksi valvontaelimeksi. Tasa-arvovaltuutetulle tulee sen myötä useita uusia tehtäviä. Tasa-arvovaltuutettu tulee toimimaan markkina- ja valvontaviranomaisten ohella yhtenä EU:n asteittain toimeenpantavaa tekoälyasetusta valvovana viranomaisena. Myös EU:n yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevan direktiivin (EU) 2024/1499 ja (EU) 2024/1500 toimeenpanon myötä tasa-arvovaltuutetulle tulee uusia tehtäviä.

Palkka-avoimuusdirektiivi merkitsee tasa-arvovaltuutetulle kokonaan uusia viranomaistehtäviä, edistämisen- ja seurantatehtäviä sekä valvontatehtävien

merkittävää lisääntymistä – samapalkkaisuusperiaatteen loukkauksiin puuttumista ja noin 15 uuden työnantajavelvoitteen valvontaa. Samapalkkaisuusperiaatteen toteutumisen valvonta koskee monilta osin kaikkia toimialoja ja kaiken kokoisia yksityisen ja julkisen sektorin työnantajia. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2023 työnantajia oli yhteensä noin 120 000, joista yrityksiä oli runsas 90 000. Uudet säännökset lisännevät merkittävästi tasa-arvovaltuutetun valvontatyötä sekä ohjaus- ja neuvontapalvelujen kysyntää.

Hallitus on lisäksi muuttamassa työsopimuslakia siten, että määräaikainen työsopimus olisi mahdollista tehdä jatkossa vuodeksi ilman erityistä perustetta. Määräaikaisuuden solmimista koskeva lakimuutos tulee hyvin todennäköisesti lisäämään naisten kokemaa raskaus- ja perhevapaasyrjintää, mikä koskettaa sosiaali- ja terveysministeriön syksyllä 2024 julkaiseman tutkimuksen mukaan joka neljättä raskaana olevaa¹. Esityksellä lisätään tietoisesti työmarkkinoilla tapahtuvaa syrjintää ja tehdään siihen puuttumisesta entistä vaikeampaa. Myös tämä vaikuttaa tasa-arvovaltuutetun tehtäviin niitä lisäävästi. Sosiaali- ja terveysministeriössä parhaillaan valmisteltavat tasa-arvolain muutokset raskaus- ja perhesyrjinnän ehkäisemiseksi eivät riitä ehkäisemään tai estämään syrjintää.

Tasa-arvovaltuutettu muistuttaa EU-direktiivien edellyttävän jäsenvaltioita antamaan direktiivien noudattamisen valvonnasta vastaavalle kansalliselle elimelle tehtävien asianmukaisen hoitamisen edellyttämät resurssit.

Mikäli tasa-arvovaltuutetulle ei palkka-avoimuusdirektiivin ja muiden yhtäaikaisten muutosten edellyttämien tehtävien hoitamiseen osoiteta riittäviä lisäresursseja, vaarantuu tasa-arvovaltuutetun kyky toteuttaa lakisääteisiä tehtäviään.

Valtioneuvoston tiedonannolla yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisestä oli nimenomainen tarkoitus vahvistaa tasa-arvon edistämiseksi tehtävää työtä. Tasa-arvovaltuutettu pitää välttämättömänä, että valtuutetun resurssit saatetaan vastaamaan sille säädettyjä tehtäviä. Tasa-arvo ei toteudu itsestään. Tasa-arvon toteutuminen vaatii riittävää resursointia.

¹ [Selvitys: Joka neljäs raskaana oleva kokee raskaussyrjintää - Sosiaali- ja terveysministeriö](#)

Tasa-arvovaltuutettu

Pirkko Janas

Liite

Eri sukupuolten työllisyystilanteesta

Tilastokeskuksen tuoreen työvoimatutkimuksen² mukaan 15–74-vuotiaita työllisiä oli vuoden 2025 elokuussa 2 594 000, mikä oli 23 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Työllisiä miehiä oli 6 000 vähemmän ja työllisiä naisia 17 000 vähemmän edellisvuoden elokuuhun verrattuna. 20–64-vuotiaiden miesten työllisyysaste pysyi edellisvuoden tasolla 77,2 %:ssa, ja naisten työllisyysaste laski 1,5 prosenttiyksikköä 75,1 %:iin.

Tilastokeskuksen mukaan 15–74-vuotiaita työttömiä oli vuoden 2025 elokuussa 267 000, mikä oli 53 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömiä miehiä oli 137 000 ja työttömiä naisia 130 000. 15–74-vuotiaiden kausitta-soittamaton työttömyysaste, eli työttömien osuus työvoimasta, oli elokuussa 9,3 %, kun se vuotta aiemmin oli 7,5 %. Miesten työttömyysaste oli 9,2 %, mikä oli 1,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten. Naisten työttömyysaste oli 9,4 %, mikä oli 2,0 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten.

ELY-keskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) tuoreimman työllisyyskatsauksen³ mukaan työttömiä työnhakijoita oli elokuun lopussa yhteensä 311 100, mikä on 31 500 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kokoaikaisesti lomautettuja oli elokuussa yhteensä 14 300 henkilöä, mikä oli vähemmän kuin vuosi sitten. Kaikkiaan lomautettuja oli 23 400, mikä pitää sisällään myös lyhennettyä työaikaa tekevät. Pitkäaikaistyöttömiä eli yhtäjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä työnhakijana olleita oli elokuussa 129 200. Määrä on 32 300 suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin elokuun aikana 33 700, mikä on 3 100 enemmän kuin vastaavaan aikaan edellisenä vuonna.

Tilastokeskuksen mukaan työvoiman ulkopuolella olevia 15–74-vuotiaita oli vuoden 2025 elokuussa 1 305 000, mikä oli 16 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Työvoiman ulkopuolella olevia miehiä oli 10 000 vähemmän ja naisia 6 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Yllä olevista tiedoista käy ilmi, että työllisyystilanne on jossain määrin erilainen naisten ja miesten välillä.

² [Työllisiä vähemmän ja työttömiä enemmän elokuussa 2025 verrattuna vuoden takaiseen | Tilastokeskus](#)

³ [Työllisyyskatsaus Elokuu 2025](#)

Perustuslain takaamista perusoikeuksista

Perustuslaki takaa jokaiselle keskeiset perusoikeudet, joita ovat muun muassa oikeus työhön, välttämättömään toimeentuloon ja muuhun sosiaaliturvaan sekä riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Työllisyydellä on vahva yhteys sosiaaliturvaan, sillä sosiaaliturva antaa turvaa muun muassa työttömyyden, sairauden ja muun työkyvyttömyyden varalta. Muutettaessa sosiaaliturvaa onkin hyvä ottaa huomioon vaikutukset tulonjakoon ja työllisyyteen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut muun muassa viimeaikaisten toimeentulotuen, yleistuen ja työvoimapalveluita ja työttömyysturvaseuraamuksia koskevien hallituksen esitysten yhteisvaikutuksia⁴. Muistion liitteen mukaan työttömyysturvan muutokset kohdistuisivat enemmän miehiin. Toimeentulotuen muutokset puolestaan kohdistuvat muun muassa yksinhuoltajina oleviin naisiin, mutta myös yksinasuviin miehiin, jotka ovat suurin ryhmä toimeentulotuen saajista. Muutokset heikentävät etuudensaajien toimeentuloa erityisesti niillä henkilöillä, joihin kohdistuu sanktiointia.

Muistion mukaan toimeentulotuen sanktiot ja työttömyysturvajärjestelmän seuraamukset kohdistuisivat todennäköisesti nuoriin miehiin, matalamman koulutustason omaaviin ja henkilöihin, joilla on erilaisia työ- ja toimintakyvyn rajoitteita sekä maahanmuuttajiin. Nämä asiakasryhmät ovat jo lähtökohtaisesti pienituloisia ja usein heikossa työmarkkina-asemassa, jolloin he tarvitsevat tukea työllistymiseensä. Näissä ryhmissä sanktiot ja seuraamukset voivat työllistymisen sijaan syventää työttömyyttä ja köyhyyttä, heikentää hyvinvointia sekä edesauttaa syrjäytymisen kierrettä.

Muistion mukaan pienituloisuusaste on kasvanut erityisesti lapsiperheissä ja ei-työllisillä. Vuoden 2026 toimeentulotukiuudistus, josta simuloinnissa on pystytty huomioimaan perusosan leikkaus ja ansiotulovähennyksen poisto, vähentäisi toimeentulotuen saajamääriä ja menoja, mutta lisäisi ja syventäisi tuloeroja ja pienituloisuutta.

Toisaalta Terveiden ja hyvinvointilaitoksen elokuussa julkaisema tarkentunut arvio antoi aiempaa täsmällisemmän kuvan sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksista⁵. Uuden arvion mukaan sosiaaliturvaleikkausten arvioidaan lisäävän toimeentulotukea saavien henkilöiden määrää noin 30 000:lla. Pienituloisten määrä puolestaan kasvaisi noin 110 000 ihmisellä, joista alaikäisiä on 27 000. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on hyödyntänyt tuoreissa laskelmissaan tietoja kotitalouksien tulojen kuukausittaisesta vaihtelusta

⁴ [Yhteisvaikutusten arviointi 22.09.2025.pdf](#)

⁵ [THL:n tarkentama laskentamalli muuttaa kuvaa sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksista - THL](#)

vuosikeskiarvon sijaan sekä tietoja toimeentulotuesta korvattavista terveysmenoista. Lisäksi laskelmissa on käytetty tilastollisia menetelmiä, joilla pyritään huomioimaan tuen alikäyttöä ja tuensaannin estävän varallisuuden vaikutusta.

Verotuksesta

Talousarvioesityksessä kevennetään työn verotusta yhteensä noin 1 miljardilla eurolla vuonna 2026. Palkansaajan korkeimpien marginaaliverojen alentaminen noin 52 prosenttiin keventää suurituloisimpien palkansaajien verotusta, kun marginaalivero on ollut aiemmin jopa 59 prosenttia vajaan 100 000 euron vuositulosta alkaen.

Tilastokeskuksen palkkarakennetilaston mukaan naisten ja miesten välinen keskimääräinen palkkaero on noin 16,5 prosenttia. Naisten ja miesten välinen palkkaero korostuu palkkajakauman yläpäässä. Naisten ja miesten välinen palkkaero on suurimmillaan parhaiten palkattujen naisten ja parhaiten palkattujen miesten välillä⁶. Vastaava ero on nähtävissä, kun sukupuolten palkkaeroja verrataan koulutusasteittain, sillä palkkaerot ovat suurimmillaan korkeakoulututkinnon suorittaneiden miesten ja naisten välillä⁷.

Ehdotetut veronkevennykset vaikuttavat siten enemmän miesten käytettävissä oleviin tuloihin.

Edellä kerrotut esimerkit kuvaavat, miten talousarvioesitys ja sen yhteydessä käsiteltävät lakiehdotukset vaikuttavat ihmisiin ja heidän toimeentuloonsa.

Talousarvio samoin kuin muut julkiseen talouteen liittyvät päätökset vaikuttava eri tavoin eri sukupuoliin. Siten ne voivat joko edistää tai heikentää tasa-arvoa.

Viranomaisen velvollisuus edistää tasa-arvoa

Velvollisuudesta edistää sukupuolten tasa-arvoa yhteiskunnallisessa toiminnassa säädetään perustuslaissa.

Tasa-arvolaissa puolestaan säädetään viranomaisen velvollisuudesta edistää tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti kaikessa toiminnassaan. Viranomaisen tulee luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Erityisesti tulee muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät tasa-arvon toteutumista.

⁶ [Parhaiten palkattu kymmenesosa kokoaikaisista palkansaajista ansaitsi vähintään 5 972 euroa vuonna 2023 | Tilastokeskus](#)

⁷ [Sukupuolten palkkaerot kaventuvat hitaasti – ja miehet hyötyvät koulutuksesta naisia enemmän | Tilastokeskus](#)

Velvoite edellyttää, että sukupuolten tasa-arvoa edistetään aktiivisesti ja oma-aloitteisesti. Velvoite koskee myös lainsäätäjää.

Sukupuolitietoinen budjetointi

Sukupuolitietoinen budjetointi on kansainvälisesti arvostettu tasa-arvon edistämisen väline. Sukupuolitietoinen budjetointi – hyvin laadittuna – auttaa kohdentamaan julkisia menoja ja tuloja tasa-arvoa edistävällä tavalla.

Valtiovarainministeriön antaman määräyksen mukaan talousarvioesityksen pääluokkaperustelujen tulee sisältää yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä toiminnasta. Tarkastelussa tulee kiinnittää huomiota sukupuolten tasa-arvon yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin hallinnonalalla ja niihin hallinnonalan menoihin, joilla on vaikutusta tasa-arvon toteutumiseen.

Vuoden 2026 talousarvioesityksen pääluokkaperusteluihin sisältyy sukupuolten tasa-arvoon liittyviä toimenpiteitä ja tavoitteita. Osaa toimenpiteistä on avattu yksityiskohtaisemmin, mutta osassa toimien yhteys sukupuolten tasa-arvon tosiasialliseen edistämiseen jää avoimeksi. Toimenpiteet eivät myöskään ole yhteismitallisia.

Jäljempänä on esitetty muutamia muita ehdotuksia siitä, miten sukupuolitietoista budjetointia voitaisiin kehittää.

Myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on esimerkiksi lausunnossaan TyVL 12/2024 vp painottanut, että tasa-arvon edistäminen tulee huomioida osana talousarvioprosessia. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että tasa-arvoyhteenvetojen laatimisen käytäntöjen kehittämistä jatketaan, jotta niistä saadaan entistä kattavammat ja keskenään yhteismitalliset.

Sukupuolitietoisen budjetoinnin laadun varmistamiseksi tulisi laatia yksityiskohtainen ohjeistus hallinonaloille Tasa-arvoa talousarvioon -selvityksen suositusten pohjalta. Tämä edistäisi tasa-arvoa entisestään.

Miten sukupuolitietoista budjetointia voisi kehittää?

Sosiaali- ja terveysministeriö selvitti keväällä valtionhallinnon sukupuolitietoisuuden budjetoinnin hyviä käytäntöjä Ruotsista, Irlannista ja Espanjasta sekä arvioi, kuinka niitä voitaisiin hyödyntää Suomessa⁸. Esimerkiksi Ruotsissa ja Irlannissa tehdään mikrosimulointimalleja, joiden avulla voidaan arvioida esimerkiksi verotuksen ja sosiaalietuksien sukupuolivaikutuksia. Tietoa sukupuolivaikutuksista saadaan jo ennen poliittista päätöksentekoa.

⁸ [Selvitys: Sukupuolitietoinen budjetointi - Ruotsilla, Irlannilla ja Espanjalla hyviä käytäntöjä - Sosiaali- ja terveysministeriö](#)

Espanjassa ja Irlannissa budjetin eri osia luokitellaan sen perusteella, miten merkittävästi ne vaikuttavat tasa-arvoon. Tämä auttaa kiinnittämään huomiota erityisesti tasa-arvon kannalta kaikkein merkityksellisimpiin meno- ja tulolokkeihin. Tämä voisi auttaa esimerkiksi resurssien kohdentamisessa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos käytti mikrosimulointia edellä mainitussa sosiaaliturvan muutoksista tehdyistä tarkemmissa arvioissa. Olisi hyvä selvittää, miten mikrosimulointimalleja voitaisiin hyödyntää kattavammin myös Suomessa jo talousarvion ja muiden muutosten valmisteluvaiheessa. Niiden avulla voitaisiin ennakoida vaikutuksia esimerkiksi eri sukupuoli- ja tulolokissa, jolloin voitaisiin välttää yllättävät ja ei-toivotut tasa-arvoon haitallisesti vaikuttavat seuraukset.

Sukupuolitietoinen budjetointi onnistuu parhaiten, mikäli käytettävissä on sukupuolittain jaoteltua dataa, tilastoja ja muuta vaikuttavuustietoa. Näiden avulla voidaan arvioida, miten esimerkiksi verotus, etuudet, palvelut vaikuttavat eri sukupuoliin.

Sukupuolitietoisesta budjetoinnista laajamittaisempi käyttöönotto edellyttää pääluokkaperusteluihin sisältyvien tasa-arvoa koskevien yhteenvetotaulukoiden lisäksi myös muita tarkentavia ohjeita valtiovarainministeriöltä. Ohjeissa olisi hyvä pohtia, miten esimerkiksi eri ministeriöissä ja virastoissa olevaa tietoa ja dataa voitaisiin hyödyntää enemmän. Mikäli tiedon ja tilastoinnin yleistä saatavuutta parannettaisiin, mahdollistettaisiin samalla se, että myös kansalaisyhteiskunta voisi tuottaa tietoa mahdollisista sukupuolivaikutuksista. Toki tämä edellyttää, että sukupuolinäkökulma saataisiin systemaattiseksi osaksi kaikkiin budjettiprosessin eri vaiheisiin, sen valmistelusta päätöksentekoon ja seurantaan. Avoimuus vahvistaisi hallinnon läpinäkyvyyttä ja lisäisi osaltaan myös kansalaisyhteisyhteiskunnan ja eri toimijoiden toimintamahdollisuuksia.

Sukupuolitietoisesta budjetoinnista kehittäminen edellyttää, että myös poliittiset päättäjät ja virkamiehet sitoutuvat edistämään sitä. Kehittämistyötä voitaisiin lähteä toteuttamaan aluksi esimerkiksi pilotoimalla sukupuolitietoista budjetointia muutamalla sellaisella hallinnonalalla, joissa on vahvaa tilastollista osaamista mikrosimuloinnista ja datan analysoinnista. Pilotointi ei myöskään vaatisi alkuvaiheessa merkittäviä investointeja tilastoinnin ja osaamisen kehittämiseen. Tarvittavat panostukset voitaisiin tehdä myöhemmin saatujen kokemusten perusteella.

